

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

มนุษย์เริ่มรู้จักการเลี้ยงผึ้งมา 4,500 ปีแล้ว โดยทำให้รังให้ผึ้งเข้าไปอาศัย ก่อนหน้านั้นมนุษย์ใช้วิธีตีผึ้งเพื่อเอาน้ำผึ้งและไขผึ้ง โดยเฉพาะน้ำผึ้งนั้นมนุษย์เชื่อว่านอกจากจะใช้เป็นอาหารและสารที่ให้ความหวานแล้วน้ำผึ้งยังใช้เป็นยารักษาโรคของมนุษย์ได้ น้ำผึ้งจึงได้เป็นของมีค่า มีราคา ใช้เป็นสินค้าที่มีการซื้อขายกัน และคุณภาพของน้ำผึ้งที่ได้มาจากท้องถิ่นที่ต่างกันจะมีคุณภาพแตกต่างกัน (สมนึก บุญเกิด และ ธนานิธิ เสือวรรณศรี, 2544)

ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์จากผึ้ง นับเป็นหนึ่งในสินค้าจากภาคการเกษตรที่มีแนวโน้มการเจริญเติบโตที่สูงขึ้น อันเนื่องมาจากความต้องการของตลาดโลกที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคเริ่มตระหนักถึงความปลอดภัย และคุณค่าทางโภชนาการ (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ, ระบบออนไลน์, 2549)

ผลิตภัณฑ์จากผึ้งนั้นประกอบไปด้วย น้ำผึ้ง นมผึ้ง ไขผึ้ง เกสรผึ้ง โพรโพลิส และน้ำพิษผึ้งโดยสมนึก บุญเกิด และ ธนานิธิ เสือวรรณศรี (2544) อธิบายไว้ว่า

น้ำผึ้ง เป็นสารให้ความหวานที่ได้จากการที่ผึ้งได้เก็บรวบรวมน้ำด้อยจากดอกไม้ จากท่ออาหารซึ่งมีต่อมผลิตน้ำด้อย (Nectary gland) หรือน้ำหวานจากส่วนอื่นของพืชที่มีชีวิต (Extra floral nectary gland) แล้วทำการเติมน้ำย่อยหรือเอนไซม์ลงไป จากนั้นก็ระเหยความชื้นจากน้ำด้อยให้เข้มข้นขึ้น นมผึ้ง หมายถึง อาหารที่ผึ้งที่เลี้ยงคายออกใส่ลงไปในถ้วยอ้อนผึ้ง ที่เพิ่งฟักอยู่ในหลอดนางพญา ไขผึ้ง เป็นสารที่ผึ้งงานผลิตออกมาจากต่อมไขผึ้ง (Wax gland) ซึ่งอยู่ได้ส่วนท้องของผึ้งงานปล้องที่ 4 5 6 และ 7 จำนวนสี่คู่เพื่อสร้างรัง เกสรผึ้ง หมายถึง ก้อนเกสรที่นำมาจากรังผึ้ง หรือ ได้มาจากการใช้กับดักเกสรที่หน้ารังผึ้ง โดยที่ผึ้งงานเก็บรวบรวมละอองเกสรหรือเรณูที่ปลดปล่อยออกมาจากอับเรณู ที่แตกเพราะแก่เต็มที่แล้วของเกสรตัวผู้ โพรโพลิส เป็นสารที่ผึ้งประเภทที่ให้น้ำผึ้งได้ เก็บมาจากต้นไม้ต่างๆ และนำมาพร้อมกับสารอื่นๆ เพื่อนำมาสร้างกำแพงกันช่องทางที่จะเข้าภายในรัง เพื่อป้องกันศัตรู ป้องกันลมและฝน โพรโพลิส มีลักษณะเป็นยางเหนียว มีสีตั้งแต่สีเหลืองน้ำตาลอมส้มไปจนถึงแดง ขึ้นอยู่กับชนิดของต้นไม้ที่ผึ้งไปเก็บสารมา น้ำพิษผึ้ง หมายถึง สารที่ผึ้งงานผลิต และปลดปล่อยออกมาตามท่อเหล็กใน ขณะต่อเหยื่อ

ความต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์จากผึ้งที่เพิ่มมากขึ้นจะเห็นได้จากมูลค่าการส่งออก น้ำผึ้ง ที่เพิ่มสูงมากขึ้นเป็นลำดับทุกปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 – 2548 โดยในปี พ.ศ. 2544 ประเทศไทย ได้ส่งออกน้ำผึ้งเป็นมูลค่า 41,026,449 บาท ในปี พ.ศ. 2545 ส่งออกเป็นมูลค่า 59,573,727 บาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2544 คิดเป็นร้อยละ 45.21 ในปี พ.ศ. 2546 ส่งออกเป็นมูลค่า 107,308,473 บาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2545 คิดเป็นร้อยละ 80.13 ในปี พ.ศ. 2547 ส่งออกเป็นมูลค่า 113,627,386 บาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2546 คิดเป็นร้อยละ 5.89 และในปี พ.ศ. 2548 ส่งออกเป็นมูลค่า 134,740,975 บาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 คิดเป็นร้อยละ 18.58 (กรมศุลกากร. ระบบออนไลน์, 2549)

ผลิตภัณฑ์จากผึ้งที่ผลิตได้ นอกจากการบริโภคผลิตภัณฑ์จากผึ้งโดยตรงแล้วยังเป็นวัตถุดิบสำคัญในหลากหลายอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมเบเกอรี่ เครื่องดื่ม วัสดุสำหรับอาหารเข้า แปรรูปเนื้อสัตว์ แยมและเยลลี่ ขนมขบเคี้ยว นม อาหารเลี้ยงทารก ของหวานและลูกอม เครื่องสำอาง โดยเฉพาะส่วนผสมในสบู่ แชมพู และครีมบำรุงผิวพรรณ ยา เป็นต้น ปริมาณบริโภคน้ำผึ้งในตลาดโลก เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีการบริโภคน้ำผึ้ง 1.2 ล้านตัน ประเทศที่มีปริมาณบริโภคน้ำผึ้งมากที่สุดในโลก คือ สหรัฐอเมริกา และรองลงมาคือตลาดสหภาพยุโรป โดยเฉพาะเยอรมนี ประเทศเอเชียที่มีปริมาณการบริโภคน้ำผึ้งเพิ่มขึ้น คือ ญี่ปุ่น 5 ปีที่ผ่านมา ปริมาณบริโภคน้ำผึ้งของญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 40 จีนเพิ่มร้อยละ 30 และสหภาพโซเวียต เพิ่มร้อยละ 25 และตลาดนอกเอเชียที่มีการบริโภคเพิ่มขึ้น คือ บราซิล มีการบริโภคเพิ่มมากขึ้นร้อยละ 40 (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ. ระบบออนไลน์, 2549)

นอกจากปริมาณบริโภคน้ำผึ้งในโลกจะเพิ่มมากขึ้น ผลิตภัณฑ์จากผึ้งตัวอื่น ไม่ว่าจะเป็น นมผึ้ง ไขผึ้ง เกสรผึ้ง และโพรโพลิส ก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ความต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์จากผึ้งที่เพิ่มขึ้นทั้งจากหลายประเทศในโลกไม่ว่าจะเป็น สหรัฐอเมริกา ยุโรป ญี่ปุ่น เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น ทั้งในด้านราคาและคุณภาพของผลิตภัณฑ์จากผึ้ง ประเทศคู่แข่งที่สำคัญในปัจจุบันนี้คือ ประเทศจีน ซึ่งมีปริมาณผลผลิตผลิตภัณฑ์จากผึ้งที่มีปริมาณที่มาก และมีราคาต่ำกว่าผลิตภัณฑ์จากผึ้งของประเทศไทย แต่ถึงประเทศจีนจะมีความได้เปรียบในด้านราคา แต่ในเรื่องคุณภาพของผลิตภัณฑ์จากผึ้งของประเทศไทยจะมีความได้เปรียบมากกว่า ดังเช่นจะเห็นได้จากที่จีนประสบกับปัญหาที่มีสารตกค้าง กลอแรมฟิโนคอลในน้ำผึ้งและนมผึ้ง รวมทั้งเชื้อโรคปนเปื้อน (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ. ระบบออนไลน์, 2549)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพเลี้ยงผึ้งเชิงพาณิชย์ เนื่องจากมีอาหารผึ้งหลากหลายชนิด เช่น ลิ้นจี่ ลำไย สدابเสื่อ งา ทานตะวัน เถาะ ยางพารา ข้าวโพด ข้าวฟ่าง กาแฟ วัชพืชอื่นๆ เป็นต้น รวมทั้งน้ำผึ้งจากเกสรดอกไม้ของไทย มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ว่าเป็นน้ำผึ้ง

คุณภาพดีที่สุดในโลก เนื่องจากตลาดผลิตภัณฑ์จากสิ่งขยายตัวต่อเนื่องทุกปี ทำให้การขยายตัว อาชีพเลี้ยงผึ้งเชิงพาณิชย์มากขึ้น แต่การเลี้ยงผึ้งในเชิงพาณิชย์ของไทยยังขาดมาตรฐานสากลเป็นที่ ยอมรับจากนานาประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยมีมาตรฐานฟาร์มผึ้ง เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ผึ้งที่มี คุณภาพและความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และเป็นที่ยอมรับจากประเทศคู่ค้าต่างๆ สำนักงาน มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ร่วมกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เกษตรกรผู้เลี้ยงผึ้ง และผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์จากผึ้ง เพื่อทำมาตรฐานฟาร์มผึ้ง กำหนดวิธีปฏิบัติว่าด้วย องค์ประกอบฟาร์ม การจัดการภายในฟาร์มผึ้ง การเลี้ยงผึ้ง การจัดการสุขภาพผึ้ง และการจัดการ สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ผึ้งคุณภาพ ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และแข่งขันกับ ตลาดโลกได้ ยุทธศาสตร์ผึ้งและผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์หลัก คือ ยุทธศาสตร์เพิ่ม ประสิทธิภาพจัดการตลาด ทั้งภายในและต่างประเทศ ยุทธศาสตร์สร้างโอกาสเพิ่มรายได้จากโซ่ ผลิตอุตสาหกรรมแปรรูปและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ยุทธศาสตร์เพิ่มประสิทธิภาพผลิต และลด ต้นทุนผลิต ยุทธศาสตร์ควบคุมคุณภาพสินค้า ตั้งแต่ระดับฟาร์มถึงผู้บริโภค และ ยุทธศาสตร์วิจัย เทคโนโลยีเลี้ยงผึ้ง และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผึ้ง (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ, ระบบออนไลน์, 2549)

บริษัท เชียงใหม่เฮลตี้โปรดักส์ จำกัด ได้เริ่มต้นในพ.ศ. 2518 อันเนื่องมาจากความ สนใจในธุรกิจการเลี้ยงผึ้ง และมองเห็นความเป็นไปได้ในการดำเนินธุรกิจนี้ โดยเริ่มจากการเลี้ยง ผึ้งครั้งแรกเป็นจำนวน 20 รัง ต่อมาเมื่อเริ่มมีประสบการณ์ในการเลี้ยงผึ้ง จึงได้มีการขยายขนาดของ การเลี้ยงผึ้งเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ โดยใช้ชื่อว่าฟาร์ม “ผึ้งสงวน-เผ่าไทย” ในขณะนั้นมีจำนวนรังผึ้งอยู่ 2,000 รัง ต่อมาในปี พ.ศ. 2528 จึงได้จัดตั้งเป็น บริษัท ไพศาลกลกิจเอนเตอร์ไพรส์ จำกัด ขึ้นด้วย ทุนจดทะเบียนหนึ่งล้านบาท และเปลี่ยนชื่อเป็น บริษัท เชียงใหม่เฮลตี้โปรดักส์ จำกัด ในปี พ.ศ. 2533 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบกิจการการเลี้ยงผึ้ง ซึ่งผลิตและจำหน่ายพันธุ์ ผึ้ง อุปกรณ์ในการเลี้ยงผึ้ง ตลอดจนผลิตภัณฑ์จากผึ้งทุกชนิด โดยมีจำนวนรังผึ้งที่เลี้ยงสูงสุด ถึง 10,000 รัง

ภายหลังต่อมาเมื่อตลาดมีการขยายตัวมากขึ้น ทำให้ผลิตภัณฑ์จากผึ้งเป็นที่ต้องการ จากลูกค้า จึงทำให้วัตถุดิบที่ได้จากการเลี้ยงผึ้งของทางบริษัทฯ เองไม่เพียงพอต่อการจัดจำหน่ายจึง ได้มีการรับซื้อผลิตภัณฑ์ผึ้ง จากเกษตรกรผู้เลี้ยงผึ้งรายอื่นๆด้วย จึงทำให้บริษัทฯ ได้เปลี่ยนนโยบาย มุ่งเน้นที่การผลิตแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผึ้งเป็นหลัก จึงได้มีการจัดตั้งบริษัท เชียงใหม่เฮลตี้โปรดักส์ จำกัด ขึ้นในปี พ.ศ. 2535 ด้วยทุนจดทะเบียนเริ่มแรก 2 ล้านบาท โดยตั้งแต่เริ่มต้นจนถึง ปัจจุบันคณะผู้บริหารของ บริษัทฯ มุ่งเน้นการวัดผลการดำเนินงานทางการเงินในเรื่อง ความสามารถในการทำกำไรเป็นหลัก แต่เนื่องจากหากมองแต่ในเรื่องของผลกำไรขาดทุนเพียง อย่างเดียว ไม่ได้วัดผลการดำเนินงาน ในรายละเอียดของการดำเนินงานว่า กำไรหรือขาดทุนของ

กิจการที่เกิดขึ้นนั้น เป็นผลมาจากการดำเนินงานส่วนใดของกิจการ ซึ่งหากบริษัทฯ ทราบว่าปัญหา การดำเนินงานของบริษัทฯ อยู่ในส่วนใด ก็จะทำให้เกิดความชัดเจนในการปรับปรุงการดำเนินงาน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในสภาวะการแข่งขันที่รุนแรงในปัจจุบัน

ผู้ศึกษาต้องการศึกษาวัตถุประสงค์การดำเนินงานของ บริษัท เชียงใหม่เฮลตี้โปรดักส์ จำกัด ตั้งอยู่เลขที่ 193 หมู่ 2 ถนนเชียงใหม่-ลำปาง ตำบลสารภี อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็น โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผึ้ง ขนาดกลาง มีเงินทุนในการจดทะเบียน 40 ล้านบาท โดยผลิตภัณฑ์ จากผึ้งที่นำมาแปรรูป ได้แก่ น้ำผึ้ง นมผึ้ง เกสร ไขผึ้ง และ โพรโพลิส โดยจำหน่ายทั้งภายในและ ต่างประเทศ โดยจะจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผึ้งเพื่อเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น อุตสาหกรรมอาหาร ยา เครื่องสำอาง เป็นต้น และการจำหน่ายเพื่อการบริโภคของผู้บริโภคโดยตรง เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลการวัตถุประสงค์การดำเนินงานของกิจการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผึ้ง ใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของ บริษัท เชียงใหม่เฮลตี้โปรดักส์ จำกัด ซึ่งทำให้กิจการทราบถึงความสามารถและสถานะของตน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการนำไปปรับปรุงพัฒนาให้กิจการมีการดำเนินงานที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการวัตถุประสงค์การดำเนินงานของกิจการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผึ้ง : กรณีศึกษา บริษัท เชียงใหม่เฮลตี้โปรดักส์ จำกัด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน และแนวทางในการปรับปรุง ของ บริษัท เชียงใหม่เฮลตี้โปรดักส์ จำกัด
2. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาใช้เป็นแนวทางแก่ผู้ที่สนใจ สำหรับใช้วัตถุประสงค์ การดำเนินงานของธุรกิจการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผึ้ง